

Sprængningskommissionen

Landmine- og sprængningsplaner
for Jylland-Fyn

Rapport over rydningsarbejdet

30/5 1945 - 20/1 1948

Viborg, den 20/1 1948.

Til

Dansk Militærkontrol.

Tjenesten fremsender nedenfor Uddrag af Kaptajn Wieth-Knudsens Rapport Nr. 500 af 30/11 1945 og af Tjenestens Kvartalerapporter fra 1/10 1945 til 31/12 1947 særlig angaaende den Tjeneste, de tyske Pionerer har haft i ovennævnte Perioder.

Indberetningen er delt i to Afsnit:

- I. Tjenesten under Pionerkommandoen i Tiden 30/5 1945- 30/9 1945
- II. Tjenesten under Dansk Minekontrol i Perioden fra 1/10 1945 til 31/1 1947 og under Landmine- og Sprængningstjenesten fra 1/2 1947 til Dato.

I. I Kapitulationsbetingelserne blev det fastsat, at Tyskerne selv skulde befri Landet for de udlagte Landminer, og den 10 Maj 45 blev det fra tysk militær Side meddelt, at der var dannet et "Minekommando Danmark" med en tysk Pionerchef, Hauptmann Geuer som Chef og med Kommandostation i Horsens. Minekommandoen bestod foreløbig kun af de i Danmark tilbageværende tyske Pionertropper, idet en Del straks efter Kapitulationen havde forladt Landet.

I Begyndelsen bestod Styrken af c. 1000 Befalingsmænd og menige formeret med en Stab og et Halvkompani i Horsens, et Halvkompani i Odense og Kolding, et Kompani i Aalborg og en Bataillon i Oksbøl. Den 30/5 1945 forøgedes Styrken med en Bataillon, der kom fra Eiderstedt i Slesvig, hvor den havde været i Fangenskab. Den blev forlagt til Rom ved Lemvig, hvor Stab og et Kompani blev underlagt, medens de to andre Kompagnier lå i henholdsvis Ringkøbing og Hansted, Tillige fandtes der et Bilværksted i Herning.

Tyskernes Antal steg efterhaanden til c. 1800 Mand og forøgedes i Begyndelsen af August, c. en halv Maaned før Minerydningens Ophør, til c. 2600 Mand. I den sidste Maaned var den største Del af de tyske Pionerer koncentreret i Rummet omkring Oksbøl. Af den tyske Styrke var c. 2/3 beskæftiget med den egentlige Minerydning. Resten var Stabspersonale, Haandværkere saasom Skreddere, Skomagere, Mekanikere m. v. Desuden skal nævnes, at mange af de tilkomne havde en meget mangelfuld Uddannelse, idet der blandt var Fodfolk, Artillerister, Luftværnsfolk og Marinere, hvorefter mange aldrig havde set en Mine før.

Tyskerne indkvarteredes af Modstandsbevægelsens lokale Repræ-

Pionerkommandoets Foranstaltning. Det skete for det meste i Lejre eller Barakker, som tidligere havde været brugt af den tyske Hær. En Del Steder byggede Tyskerne før Arbejdets Begyndelse selv Barakker op, de havde fået Tilladelse til at nedbryde andre Steder. Der var store Mangler ved Indkvarteringsstederne, og det hændte derfor paa Grund af de Vanskeligheder og Forsinkelser, der fulgte med at fremskaffe alle Slags Materialer, at Tyskerne selv tog sig til Rette for at afhjælpe disse Mangler. Dette medførte bl. a., at de tyske Soldater forgreb sig paa private Sommerhuse og Lejre, der hørte under de danske Myndigheder.

Til Transport havde Tyskerne en Del Person- og Lastmotorvogne, men Karetøjerne var ikke i nogen god Stand.

Under det egentlige Minerydningsarbejde har man fra dansk Side ikke blandet sig i de Fremgangsmaader, som de tyske Tropper anvendte, bortset fra, at de danske Kontrollanter skulde overvåge, at Rydningen var forsvarlig. Den almindelige Arbejdsmetode blev efterhaanden et arbejde i flere Felter paa een Gang, hvert Sted i ganske smaa Kold med de enkelte Folk trukket ud fra hinanden; herved nedsattes Tabene betydeligt.

Man havde for at fremskynde Rydningen i Begyndelsen forsøgt at rydde Minerne ved at arbejde i Række og Geled, men det blev for kostbar en Metode. Der anvendtes til Søgning af Minerne i de fleste Tilfælde en c. 2 m. lang Minesonde og kun sjældnere elektriske Minesøgere. Tyskerne raadete ikke over meget Minerydningsmateriel og det, de havde, var mest improviseret. Der tildeltes dem i Slutningen af Juli 250 engelske Minesøgere, men den udleverede Type var ikke særlig god. Paa Skallingen, hvor Miner af alle Typer laa uregelmæssigt mellem hinanden benyttedes til Hjælp ved Rydningen en kvadratisk Ramme (1 m. Sidelinie), hvor der for hver 7-8 cm. var udspændt Traade; Minesonderne førtes langs Traadene og afprøvede Jorden for hver 8-10 cm. hvorved der skulde være nogenlunde Sikkerhed for, at der ingen Miner blev glemt.

Den daglige Arbejdstid skulde være effektive 8 Timer, men den blev sjældent mere end 6, idet de tyske Tropper ofte var indkvarteret langt fra Rydningsstedet. Dette i Forbindelse med Manglen paa Karetøjer nedsatte Arbejdstiden, idet Styrken maatte transporteres ud og hjem i flere Vendinger. Paa Søndage blev der normalt ikke arbejdet, ej heller paa Begravelsesdage og stærke Regnvejrsdage. Paa Dage, hvor der skete alvorlige Ulykker, blev Arbejdet almindeligvis afbrudt.

Gennemsnitlig blev der pr. 1000 Mand optaget c. 8500 Miner, hvilket ligger 2-3 Gange over det tilsvarende Tal i andre Lande, hvor Minerydning foregik.

Ialt blev der i Sommeren 1945 optaget 1.389.281 Miner, hvoraf 452.819 var Panserminer og 936.462 Fodfolksminer.

En skønsmæssig Opførelse viser, at c. 100.000 ha. har været indhegnet til Minefelterne, heraf har det egentlige minerede Omraade udgjort c. 10.000 ha.

Ved Minerydningen skete der mange Ulykker, idet de tyske Tropper led et Tab paa 120 Mand og 332 soverede, heraf de 165 haardt saarede.

Der har saaledes været c. 100 dræbte og c. 240 saarede pr. 1 Million ryddede Miner, men disse Tal er dog forholdsvis små i Sammenligning med Tabene under Rydningen i andre tidligere besatte Lande. I Frankrig har Tyskerne saaledes haft c. 1000 dræbte og c. 1000 saarede pr. Million ryddede Miner, og i visse Distrikter var Tabene endnu større.

De Ulykker, der skete her i Landet, skyldes meget ofte den mangelfulde ^{Uddannelse} af Minekommandoets Personel, hvor som tidligere nævnt man aldrig havde set en Mine før. Mange Ulykker kan dog kun forklares ved, at den paagældende Miner af en eller anden Grund har været beskadiget, saa at den er detoneret ved den mindste Berøring. Iøvrigt har Fodfolksminerne været de farligste at rydde, medens Pansermine-erne har været forholdsvis ufarlige, selv om en Mines Detonation her naturligvis krævede flere og større Tab.

Efter Rydningen foregik der efter engelsk Bestemmelse en Kontrol af Minefelterne, idet Tyskerne marcherede gennem Fodfolksminerne og kørte gennem Panserminefelterne med pansrede Køretøjer. Denne Kontrol bevirkede naturligvis, at Rydningen blev udført mere grundig, end Tilfældet ellers vilde have været, og fra dansk Side søgte man at gøre Kontrollen saa effektiv som muligt, men stod ofte over for den Vanskelighed, at man ingen Kommandomyndighed havde over Tyskerne, der til Tider prøvede paa at udskyde Kontrollen i Haab om helt at slippe for den.

Arbejdets hele Karakter medførte, at det danske Kontrolpersonale maatte omgaa Tyskerne en Del, men dette foregik kun tjenstligt og under korrekte Former. Samarbejdet var i det store og hele godt, og Tyskerne, Befalingsmænd saavel som menige, gav som Regel villigt Oplysning om alt Arbejdet og Minefelterne vedrørende og stillede deres Mineplaner og andet Materiel til Raadighed for Kontrolpersonalet. Hos de fleste tyske Chefer og Befalingsmænd var der god Vilje til at forcere Arbejdet og fuldføre Minerydningen saa godt som muligt, idet dette blev betragtet som en Pioneressag, som den tyske Chef for Pionertropperne udtalte det. Mandskabet var vel disciplineret og arbejdede støt og roligt uanset de Tab i dræbte og saarede, som de led under Rydningen.

II.

Ved Dansk Minekontrols Oprettelse 1/10 1945 hjemsendtes til Tyskland "Minekommando Danemark" med Undtagelse af en Løjtnant og 19 menige, der udgjorde et "Mine- Nachkommando".

Dette Kommando blev underlagt Dansk Minekontrol og har siden - indtil 1/1 1948 - sammen med vekslende Styrker af tyske Pionerer været den væsentlige Arbejdskraft ved Løsningen af de Tjenesten paalagte Opgaver.

Styrken af tyske Pionerer har været således:

1/10 1945	-	15/5 1946	20 Mand
16/5 1946	-	30/6 1946	120 -
1/7 1946	-	30/9 1946	90 -
1/10 1946	-	30/6 1947	35 -
1/7 1947	-	31/12 1947	25 -

83

Fra 1/1 1948 har Tjenesten fortsat 6 tyske Pionerer til Raadighed, som kan rekvireres gennem Militærkontrollen i Skrydstrup.

De Arbejder, der er udført af de tyske Pionerer i Perioden 1/10 45 - 31/12 47, falder indenfor følgende Grupper:

1. Kontrolpløjning af Minefelter og af Skydeterrainer.
2. Efterkontrol og Gravning af varigt spærrede Minefelter.
3. Kontrolkørsel med Kampvogne paa Skallingen og Opsætning af Hegn om de Felter, der ikke kunde kontrolkøres.
4. Udrykning til Ammunitions- og Minefund.
5. Opsætning og Reparation af Hegn om varigt spærrede Felter.
6. Diverse.

ad. 1.

Pløjningen begyndte den 15/5 46. Der er ialt af Landbrugsjord pløjet 808 Tdr. Land og af Skydeterrain 160 Tdr. Land.

Ved disse Pløjninger fandtes 347 Stk. Miner, heraf 205 skarpe. Ved Pløjningen af Landbrugsjord har der kun været anvendt Heste og Plov, medens der ved Pløjningen af Skydeterrainerne anvendtes Traktor.

Der har ved Pløjningen kun været eet alvorligt Uheld, hvor en tysk Pløjer blev dræbt, og hvorom Tjenesten har indberettet ved sin Skrivelse Nr. 597/46 til Krigsministeriet.

ad. 2.

Ved Thyborøn, Klitmøller, Thorsminde. Sønderho paa Fane og paa Skallingen er der gennemgravet c. 4000 m² Sand.

ad. 3.

Kontrolkørselen paa Skallingen afsluttedes i Sommeren 1947. Om dette Arbejde henviser Tjenesten til sin Indberetning Nr. 300 af 10/7 1947.

ad. 4.

I de c. 500 Udrykninger, Tjenesten har foretaget dels fra Viborg dels fra Kontrolgrupperne, har de tyske Pionerer i de fleste Tilfælde været med som Hjælpere. Ved en saadan Udrykning til Vejers den 6/5 1946 skete der det Uheld, at en S-Mine detonerede og dræbte 4 Tyskere og saarede een alvorligt. Herom har Tjenesten indberettet i sin Skrivelse Nr. 406 af 9/5 1946.

Ved Udrykningerne er der fundet og uskadeliggjort c. 900 Miner og c. 18 ts. Ammunition.

5.

Hegnene om de varigt afspærrede Felter er gentagne Gange reparerede og trænger fortsat til Reparation, idet Materialerne er daarlige.

6.

Ved samtlige Arbejder har Tyskerne været under Ledelse eller flere af Tjenestens Kontrollanter og har udført det pålagte Arbejde til Tjenestens fulde Tilfredshed.

Efter eget Ønske har de hver faaet en anbefaling for Tjeneste.

Tjenesten har ligeledes overført den tyske Leder udtrykkelig Tilfredshed med deres Arbejde.

Mistake